

16/4

Professor Harald Cramér

val till universitetskansler innebär en god lösning av en fråga som rätt länge diskuterats inom de intresserade kretsarna. Herr Cramér har gjort sig känd som framstående vetenskapsman inom sitt område och har under åtta år varit en utmärkt rektor vid Stockholms högskola. Den nye universitetskanslerns duglighet förenas med ett anspråkslöst och naturligt uppträdande, och man kan utgå från att han kommer att vinna sympati likaväl som respekt.

Herbert
Tingsten:

SAMTAL

Man får inte föreställa sig att ledarna av motståndet i Södern är "dåliga människor, drivna av låga och föraktliga motiv"; de är i regel "goda människor, som är bundna av onda grundsatser, hederliga människor, som är offer för en historisk tragedi". Så skriver den unge Arthur Schlesinger, lysande forskare, radikal demokrat och en av Adlai Stevensons medhjälpare, i ett förord till en av de bästa reportageböckerna från Södern. Det är ett generöst uttalande. Men efter alla samtal i Södern undrar jag om Schlesinger har rätt. Självfallet är att de vita i Södern inte är födda mera onda, mera moraliskt likgiltiga eller okänsliga än människor i allmänhet; de är fångna i fördomar, tradition och miljö, som vi alla. Men att från barnsdomen vänja sig vid att särskilja, se ned på, förakta, med överlägsenhet och härskarlater behandla alla dem i omgivningen som är negrer eller nigrer (det i Södern vanliga uttrycket) förefaller mig vara en uppfostran i ondska som hos det stora flertalet stämplar uppträdande och karaktär för hela livet. De blir övermänniskor, herrefolk, i sin egen syn — ofta oreflekterat och omedvetet, men det gör inte arrogansen och hänsynslösheten mindre. Även en främling som stannar här blott några veckor har svårt att inte känna ett slags gemen belåtenhet över att tillhöra den härskande rasen. Även hos liberalerna i Södern framträder denna högfärd, denna patriarkaliska fräckhet som ett gift i viljan att hjälpa och förbättra.

Henri Cartier-Bressons bild av en gammal negerkvinna utanför sitt kyffe i Vicksburg, Mississippi, fångar Onkel Tom-idyllen, som fortfarande präglar det vita Söderns uppfattning av negrerna — "de är bra på sitt sätt, men de är annorlunda".

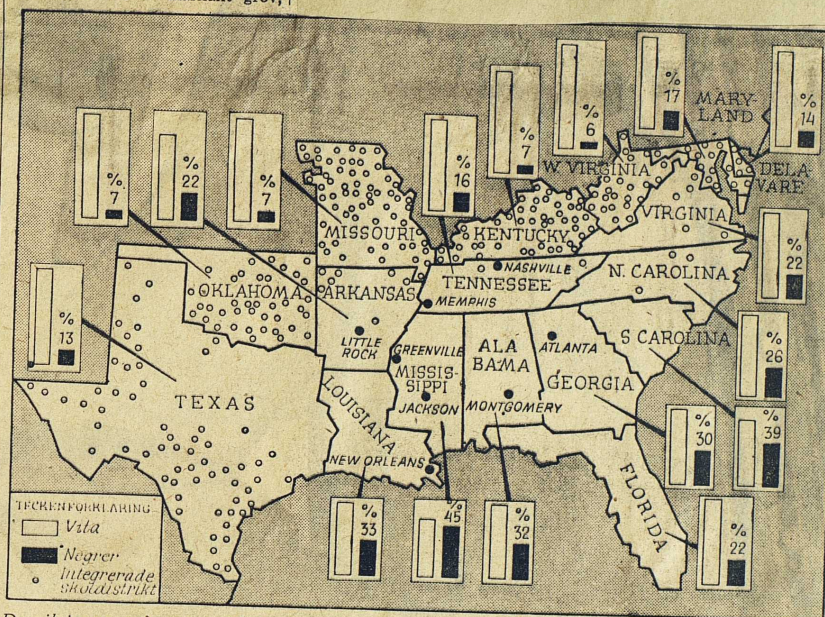
Men i fråga om ledarna kan man, tror jag, gå längre i kritiken. De kommer fram genom att vädja till raskänslan, till tron på den egna rasens överlägsenhet och rätt att styra. De bygger upp sin ställning genom att förgylla den onda traditionen och göra den omedvetna herrefolkskänslan medveten och stolt. Hos dessa människor tycker jag mig nästan alltid finna vissa utpräglade egenskaper eller tendenser. Okunnighet: de vägrar att läsa den litteratur som undergräver de vitas högfärd genom att klarlägga rasernas likvärdighet och nöjer sig med att "de känner negrerna" — vilket nästan alltid innebär att de känner dem blott som tjänare och underlydande. Hårdhet: i hela deras sätt att tala, även då de säger mjuka och milda saker, framträder ovilja eller oförmåga att se den "lägre rasen" som medmänniskor; negrerna omtalas som ett slags bättre djur, bra på sin plats, i sin kätte, men farliga eller värdelösa som medborgare. Förhärdelse: de har satt sin existens på ett kort, och det är omöjligt för dem att tänka sig att utspelet varit felaktigt eller oriktigt. Därför står de inte ut med diskussion och motsägelser, inte ens med att studera de problem som hela deras arbete gäller. Den förkrosselse som erkännandet av ett misstag skulle innebära är olidlig.

De förtrycktas representanter är annorlunda. De måste arbeta på tålmodets, övertygelsens, upplysningens väg. För att vinna något måste de söka förstå motståndaren, söka driva honom från position till position, utnyttja varje möjlighet att förändra människorna och läget, vädja till människokärlek på kristen och demokratisk grund. Bland negrerna är det självfallet en elit, med intellektuella förutsättningar och moralisk lidelse, som blir rasens representanter, medan de vitas talesmän blir handelsresande i hat och fördomar. Medan de vita medborgarrådets män, herrefolks ledare, nästan genomgående

verkar underklass — begåvnings- och bildningsmässigt likaväl som moraliskt — finner jag bland NAACP:s representanter kunskap, kultur och idealism utan hätskhet.

Kulturens försvarare

Några mil utanför Montgomery i Alabama, "Konfederationens vagga", besöker jag ledaren för medborgarrådets organisation i staten. Han har just ställt upp som kandidat till viceguvernörs-posten vid höstens val; första punkten på programmet är segregation varje dag, på varje sätt, i varje form, på alla områden, med fredliga, legala och vårdiga metoder". Han — markant grov,

De viktigaste orterna som Herbert Tingsten besökte under sin resa i Södern är markerade med svaripa punkter på kartan. Staplarna visar den procentuella fördelningen mellan nigrar och vita av sydstaternas befolkning.

enfaldig och obildad — äger och bebod en plantage på ett par tusen mål; negrernas-lantarbetare gick i framtiden? "Nej, absolut nas omålade kyffen — lika små. Det skulle betyda vår kulturs som men mindre prydliga än våra undergång. Negrerna har en helt kolonistugor — är spridda på av annan arvs massa än vi. De är bra stånd från den stora herrgårds-byggnaden.

Samtalet liknar tiotals andra. "Först och främst måste ni förstå", säger vår värd, "att unionsdomstolens utslag är inspirerat av kommunismen." Men är verkligen överdomaren Warren och de andra republikanska och demokratiska medlemmarna av domstolen påverkade av kommunism? frågar jag. "Ja, ni känner väl till Frankfurter"; med detta svar följes en populär linje han antyder att domstolsmedlemmen Felix Frankfurter, jude och född i Österrike, för årtionden sedan under professorstiden vid Harvard känd som radikal — inte alls som kommunist — egentligen skulle representera kommunismen och som dess språkrör ha bestämt de åtta andra domarnas uppfattning.

Kan ni tänka er att desegregation i skolorna kan genomföras nätmund; negrernas-lantarbetare gick i framtiden? "Nej, absolut nas omålade kyffen — lika små. Det skulle betyda vår kulturs som men mindre prydliga än våra undergång. Negrerna har en helt kolonistugor — är spridda på av annan arvs massa än vi. De är bra stånd från den stora herrgårds-byggnaden.

Varje ras har sina egenskaper. Jag kan kanske göra saken begriplig för er om jag jämför de vita med kapplöpningshästar och negrerna med arbetshästar. Lika

I SÖDERN

blir de aldrig", säger han med ett nöjt leende över den spirituella reflexionen. Men alla forskare påstår att de skillnader ni talar om inte finns, skjuter jag in. "Bry er inte om dem, de känner inte negrerna, lita på mig." Då vi efter en timme av sådant tankeutbyte går ut till bilen följer han efter. Han verkar litet orolig över sina uttalanden. "Ni tror väl inte att jag tycker illa om negrer? Jag har sjuttifem negerfamiljer som arbetar på min gård. De älskar mig, och de är de bästa vänner jag har. De har ingen tanke på att rösta eller att bråka om skolorna."

En Söders gentleman

En av Söders mest kända statsguvernörer tar emot oss på sitt ämbetsrum. Han är inte känd som extremist i segregationsfrågan, snarare som moderat; han har i några fall inlagt veto mot särskilt långtgående beslut av statslegislaturen. Men i sin allmänna uppfattning i negerfrågan representerar han helt den hälskande meningen.

På min fråga om hans inställning svarar han först med ett antal klichéer. "Min stat hör till de liberalaste i Södern" (det påståendet får jag höra överallt som en inledning till försvaret av de hårda reglerna om diskrimination). "Men man kan inte ändra ett folks seder och traditioner genom lagar och domstolsutslag" — han blir irriterad då jag anmärker att lagarna väl måste avse att påverka människors uppträdande och föreställningar. Sedan kommer vi över till frågan om varför negrerna måste särhållas från de vita. "Ja, ni förstår, negrerna är ofta hyggligt folk, jag tycker själv bra om många negrer. Och ändå kan man inte lita på dem. De kom från Afrika så nyligen, de var kanibaler och hedningar för ett par hundra år sedan. De har oss att tacka för all den kultur de har. De kan inte hjälpa att de gamla primitiva instinkterna (the tribal instincts) vaknar ibland, och då blir de farliga. Därför måste vi hålla dem isär." Som vanligt hänvisar jag till forskningen, som inte finner några väsentliga rasskillnader. "Jag bryr mig inte om vad de där herrarna i Norden skriver. Jag känner negrerna."

Så funderar guvernören ett slag och tillägger: "Det är sant

Chefen för NAACP, Roy Wilkins.

att negrerna småningom blir bättre, särskilt då de får en tillsats av vitt blod." I så fall borde ni väl arbeta för rasblandning, replikerar jag. Inför denna skandalösa tanke blir guvernören arg och förvirrad och övergår till cynism. "Rasblandning har vi nog, må ni tro. Inte laglig, det kommer vi aldrig att tillåta. Men vi har nattlig integration. Känner ni karaktärstiken av en gentleman från Södern? Det är en man som gärna ligger en natt med en negerflicka, men vägrar att äta frukost med henne efteråt." Guvernören och hans adjutanter skrattar förtjust över att ha kommit ned från den grå teorin till den robusta och gemytliga verkligheten.

Kristen eldslukare

Att ateister är "negerälskare" och kommunistvänner är ingenting att förvåna sig över.

Den nye negern

I mina samtal med färgade, huvudsakligen lärare vid negeruniversiteten och representanter för NAACP, är det några motiv och synpunkter som nästan alltid framförs av dem jag intervjuar. Vad som mest överraskar mig är att de inte är indignerade, inte hatiska. Det är en slående kontrast mellan förtryckarnas förbittring och de förtrycktas lugn, och jag kan gott säga tolerans. Jag är övertygad om att deras sätt att tala inte är en mask som anläggs för främlingen; de utgår från att en västeuropé har samma ståndpunkt som de själva, och vad jag säger bekräftar att det är så i mitt fall. Men de är resignerade i den meningen att de tar fördomarna, förtälet och föraktet som något naturligt; de är glada över att det dock går framåt och övertygade om sin saks seger. "Vi har råd att inte hata", säger en av de universitetsmän jag träffar; "det är synd om våra motståndare som måste göra det".

Ni måste förstå, så kan ett annat ledmotiv i resonemangen summeras, att vi trots allt känner oss som amerikaner, det är de amerikanska grundsatserna vi bygger på. Er landsman Myrdal har klarlagt detta, att vårt patos bygger på en tradition som vi

ärvt i detta land. Vi har dessutom gemensamt, utom några melodier och legender, med negerfolken i Afrika. Bland negrerna har det alltid funnits mycket få kommunister; det är ju diktatur och förtryck vi själva strider mot. Vi är stolta över att föra amerikanska ideal till seger.

Ni måste också förstå att "en ny neger" har växt upp i Amerika. Den rädde och ödmjuka neger som vi brukar kalla onkel Tom finns kvar bland de fattigaste och mest kuschade. Men han börjar bli sällsynt. Vi slåss inte för demokratin ute i världen för att bli berövade den hemma hos oss. Allt fler negrer blir bildade, medvetna om sitt värde, medvetna om den makt vi har genom våra röster i Norden. Det värsta är att vi inte träffar de vita som bekämpar oss. De ser fortfarande bara negrer som är tjänare, underlydande, beroende.

Vi ser på sin höjd dem som är någorlunda liberala. Därför är missförstånden så svåra att få bort. (Jag erinrar mig hur jag för några år sedan med någon timmes mellanrum mötte två grupper av professorer i en storstad i Södern, en från det vita och en från det svarta universitetet. Båda grupperna var liberala, men de kunde inte träffa mig gemensamt; då hade de vita blamerat sig, de vågade inte offentligt deklarerat sin liberalism.)

Det förefaller mig som om negrerna blivit mera frimodiga också i den ständigt ältade frågan om rasblandning. De svarar inte att giftermål mellan vita och svarta

är uteslutna även vid integration — vilket är det ofrånkomliga liberala svaret på den frågan i Sydafrika. Rasblandning "i mänsken" har ägt rum här i Södern i århundraden; om det sker genom äktenskap och med båda parternas fria vilja kan det väl inte vara värre, svarar man. Hur ställer ni er till den fråga som de vita segregationisterna alltid gör: "Vill ni att er syster skall gifta sig med en neger?" "Vi svarar: hon kan väl säga nej, eller hur?"

*

I Herbert Tingstens serie om Amerikas rasfråga har tidigare införts två artiklar "Framsteg och reaktion" (6/4) och "Södern befäster det vita väldet" (10/4).